

Strijd tegen witwassen kost alleen maar geld

Toezicht is Europa is versnipperd en banken kunnen moeilijk gegevens delen

De strijd tegen witwassen kost veel meer dan ze oplevert. Beter samenwerken en slimme opsporingssystemen moeten de effectiviteit vergroten.

PEET VOGELS

Twee miljard euro investeert ABN Amro in mensen en materieel om witwassen tegen te gaan. Topman Robert Swaak meldde dat bedrag om aan te geven dat de bank de strijd tegen witwassen wel degelijk serieus neemt. Samen met de recente boete van 480 miljoen euro betekent het dat ABN Amro al 2,5 miljard aan de strijd tegen witwassen kwijt is.

En ABN Amro is niet de enige die flink investeert. Alleen al in de EU gaven financiële instellingen 144 miljard euro uit om witwassen en terrorismefinanciering tegen te gaan, becijferde Ronald Pol, een expert in financiële misdaad, in een studie uit 2020.

Dat zijn enorme bedragen, maar de banken staan dan ook tegenover een machtige vijand. Volgens Europol verdienen criminelen alleen aan drugshandel, valsemunterij, btw-fraude en ladingdiefstal al zo'n 110 miljard euro per jaar in de EU. Daarvan wordt 1,2 miljard in beslag genomen, zo'n 1,1 procent.

Op wereldschaal is het nog bedroevender. Schattingen van de Verenigde Naties komen uit op een bedrag van 1600 miljard dollar dat jaarlijks wordt witgewassen. Dat is wel een schatting van jaren geleden. Daarvan wordt maar 0,2 procent onderschept. Wereldwijd investeren de financiële instellingen zeker 300 miljard in bestrijding van witwassen, becijferde Pol.

De onderzoeker is somber. De kosten voor de bestrijding zijn honderd of meer keer hoger dan de opbrengst. „Het antiwitwasbeleid is het minst effectieve toezichtsexperiment in de wereld.“ In Nederland zijn de cijfers gunstiger. Geschat wordt dat jaarlijks zo'n 16 miljard euro wordt witgewassen.

In 2019 werd voor 261 miljoen euro crimineel vermogen afgepakt, meldt het Functioneel Parket. Het aantal rechtszaken tegen witwassen verdubbelde in vier jaar tijd tot 3400.

Er zijn een aantal redenen dat het toezicht van de banken, verzekeraars, vermogensbeheerders en andere financiële instellingen niet effectief is. Criminelen verschuilen zich achter legale bedrijven. Voor banken is het vaak moeilijk na te gaan wie de echte eigenaren van een bedrijf zijn. Zo blijft de crimineel uit het zicht en kan geld worden witgewassen.

Het toezicht, zeker in Europa, is nog erg versnipperd. Bovendien kunnen banken moeilijk informatie uitwisselen, vanwege strenge privacywetten. In Nederland is nu een samenwerking gestart tussen de grote banken om gegevens uit te wisselen. Zo kan bijvoorbeeld worden voorkomen dat criminelen die bij de ene bank geweigerd zijn bij de volgende bank wel geaccepteerd worden. Ook tussen landen moet de samenwerking verbeteren.

Puur naar de cijfers kijkend lijkt de strijd tegen witwassen weggegooid geld. Maar de banken benadrukken dat misdaadbestrijding een maatschappelijke taak is die ze graag op zich nemen. Harald Benink, hoogleraar banking and finance aan de Universiteit van Tilburg ziet ruimte voor verbetering. „In het ene land is het toezicht op naleving van de witwasregels zwakker dan in het andere land. Je moet voorkomen dat crimineel geld naar het laagste punt stroomt. Dat kan door een Europese toezichtautoriteit in het leven te roepen.“

Ook bij de banken is nog veel winst te halen. Benink wijst op de creditcardmaatschappijen. „Die draaien zelf op voor de schade als er gefraudeerd wordt met creditcards. Dat geeft een prikkel om fraude te voorkomen. Zij controleren transacties met creditcards op zo'n vijftig punten. Ze gebruiken kunstmatige intelligentie. Die systemen kunnen fraude herkennen. Dat soort systemen moeten ook banken verder ontwikkelen.“

Tot voor kort hadden banken die prikkel niet zo sterk. Benink wijst op het witwasschandaal bij een filiaal van Danske Bank in Estland. „Daar wisten Russische criminelen op grote schaal geld wit. Dat filiaal was het best renderende buitenlandse filiaal van Danske Bank.“

Wat dat betreft hebben de torenhoge boetes die ABN Amro en eerder ING hebben gekregen wel degelijk effect. De afgelopen jaren zijn de banken fors gaan investeren in bestrijding van het witwassen.

Criminelen verdienden jaarlijks 110 miljard euro in de EU aan onder meer drugshandel, en btw-fraude, volgens Europol.